

Управління культури і туризму
обласної державної адміністрації

Обласна бібліотека для юнацтва
ім. Бориса Лавреньова

Науково-методичний відділ

На замітку методисту

Інформдайджест

Вип. 6

Херсон
2011

ББК 78.342 (4УКР-ХЕС)
Н12

На замітку методисту: інформдайджест / укл. Тарадименко І.І.; Херсонська обл. б-ка для юнацтва ім. Б.Лавреньова. - Херсон : [Б.в.], 2011. - Вип.6. - с.

Черговий випуск інформдайджесту “На замітку методисту” пропонує вашій увазі матеріали на допомогу діяльності бібліотек щодо освітнього процесу молоді. Корисними будуть також рекомендації щодо форм підвищення професійного рівня бібліотечних фахівців та інноваційних форм роботи з молоддю.

Інформдайджест адресований бібліотечним фахівцям та всім, кого хвилюють питання забезпечення рівного доступу молоді до якісної освіти за допомогою ресурсів бібліотек.

Укладач

Тарадименко І.І.

Редактор

Коваль С.Д.

Відповідальний за випуск

Ігнатова Т.Ф.

Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім. Б.Лавренюва, 2011 р.

Використання ресурсів сучасної бібліотеки у забезпеченні освітнього процесу молоді
Методичні поради

Відповідно до концепції розвитку бібліотечної справи та інформаційно-освітньої місії, бібліотеки для молоді є невід'ємною складовою освітнього процесу.

Істотні зміни в житті сучасного суспільства замовили потребу в новій парадигмі освіти. На зміну принципу «освіта на все життя» прийшов принцип «освіта протягом всього життя». Причина такої зміни обумовлена входженням людства в інформаційне суспільство. Воно характеризується посиленням ролі інформації і знань в сучасному світі, стрімким розвитком нових інформаційних технологій, що вторгнулися практично у всі сфери сучасної людини.

Розширення обсягів компетенції стосовно забезпечення традиційними і телекомунікаційними інформаційними ресурсами освітніх потреб молоді та надання користувачам безпосередньої допомоги у навчання – дуже важливий перспективний напрям роботи юнацької бібліотеки, оскільки, як відомо, саме освіта створює базу для розвитку всіх сфер життєдіяльності.

З метою забезпечення поліпшення функціонування та інноваційного розвитку освіти в Україні, підвищення її якості та доступності, інтеграції до європейського освітнього простору із збереженням національних досягнень і традицій” в Україні 2011 рік оголошено Роком освіти та інформаційного суспільства. У зв'язку з цим хотілося б відзначити роль бібліотек у цьому напрямку, як інформаційних центрів та стратегічних партнерів освітніх закладів.

Як інформаційно-комунікативний центр, сучасна бібліотека повинна намагатися:

- Представити свої інформаційні ресурси в світовій інформаційний простір;
- Забезпечити доступ до інформаційних ресурсів;
- Представити користувачам документи із світового інформаційного потоку;
- Організувати високопрофесійне інформаційне обслуговування користувачів

Сьогодні ми будемо говорити про використання ресурсів сучасних бібліотек у забезпеченні *освітнього процесу молоді*.

Свою роль в інформаційному забезпеченні освітніх процесів бібліотека вбачає, перш за все, у створенні власних інформаційних ресурсів, створенні нового інформаційного середовища шляхом використання передових комп'ютерних технологій у бібліотечному обслуговуванні.

Одним із основних завдань бібліотеки є створення вторинної інформації. Електронні довідково-бібліографічні ресурси і комунікаційні технології значно збільшують надійність і ефективність довідкового апарату (бібліотечні каталоги, бібліографічні бази даних, енциклопедичні, довідкові видання в електронній формі) і дають можливість отримувати відомості із більшої

кількості різних джерел, у тому числі і з бібліотек багатьох країн світу. Це дозволяє суттєво розширити кількість реально виконуваних бібліографічних запитів, прискорити і поліпшити ефективність їхнього виконання.

Вплив бібліотеки на освітні процеси визначається тим, наскільки і якими шляхами вони можуть:

- сприяти реалізації програм основної (базової) та додаткової освіти;
- забезпечувати набуток знань поза рамками навчальних закладів систематичних, цілеспрямованих і відповідних індивідуальним і груповим потребам своїх користувачів.

Новизна і оновлення бібліотечних ресурсів є головним критерієм звернення до них користувачів. В основі мотивації звернення лежить притаманне людині почуття нового. Багатьом молодим людям особливо імponує можливість бути лідерами читання, мати інформацію про новинки бібліотечного фонду, про нові бібліотечні послуги. З врахуванням цієї потреби в оновленні інформації і організовується робота з молоддю: бібліо-експрес і бібліо-прес, які пропонують читачам нові видання.

На жаль, часто молоді користувачі виявляються безпорадними під час розв'язання типових інформаційних завдань, не вміють користуватись бібліотечними каталогами і картотеками, погано уявляють вартість спеціальних знань і вмінь у царині інформаційного самообслуговування. Необхідно формувати у них не тільки бажання отримати потрібну інформацію з різних предметів, а й жагу отримати навички самостійного інформаційного пошуку в автоматизованих бібліотечних системах, базах даних і мережі Інтернет.

Жодна бібліотека не повинна ставити перед собою завдання загального навчання роботи з ресурсами глобальної мережі. Але такі спеціальні питання, як пошук бібліографічної і повнотекстової інформації в роботі бібліотек, з метою використання баз даних у навчальній і науковій роботі має бути пріоритетним. Водночас такий спеціалізований пошук повинен, по можливості, бути скорегований бібліотекарями – фахівцями, які мають досвід щодо складання коректних запитів. Адже велике значення для ефективності пошуку відводиться умінню правильно скласти інформаційний запит. Відтак, саме досвід традиційного пошуку в бібліотечних каталогах допомагає учням користуватися пошуковими системами Інтернет і безпосередньо стосується вироблення ними практичних навичок пошуку інформації. Головним результатом у проведенні таких занять є не тільки те, що вони навчаються на практиці застосовувати комп'ютер для пошуку інформації, а й те, що вони звикають до інформаційного простору сучасної бібліотеки з вільним і безкоштовним доступом до будь-яких інформаційних ресурсів.

Протягом навчального року у бібліотеку звертаються молоді користувачі для виконання різних завдань. І, звичайно, на допомогу повинні прийти бібліотекарі, консультуючи і застосовуючи всю багату палітру можливостей бібліотеки, навчити користуватися різними носіями інформації.

Корисним в цьому питанні може бути школа бібліографічних знань «Інформ». Заняття можуть бути різними за темами та формою, які б мали інтерактивний характер. Бажано, при наявності, використання комп'ютерних та медіатехнологій. Пропонуємо вашій увазі деякі форми бібліотечних занять, які можна використати у вашій практиці. Це можуть бути:

- **«Book-фесверк»:** відео-презентація
- **«Бібліотечно-бібліографічний кошмар - ББК»:** урок-знайомство
- **«Електронна карта міста»:** веб-прогулянка
- **«У лабіринті світу фарб»:** урок-подорож
- **«Санітарний» день в Інтернеті»:** урок-бесіда
- **«Як не заплутатись у павутині»:** урок-презентація
- **«Сайти для допитливих»:** урок-презентація
- **«Віртуальні бібліотеки»:** веб-панорама
- **«Інформаційний інструктаж»:** урок-тренінг
- **«Творча майстерня»:** практикум
- **«Журнальна імперія»:** година інформації
- **«Книга як кіношедевр»:** відео-знайомство
- **«У світ книги через комп'ютер»:** урок-подорож
- **«Медіашок»:** практикум
- **«Комп'ютерний мегаполіс»:** пошуковий тренінг
- **«Зовсім нетаємне шифрування»:** пошукова розминка
- **«Швидка інформаційна допомога»:** on-line-практикум.

Постійний маркетинг та аналіз читацьких інтересів виявляють, що наші читачі бажають ширше використовувати інформаційні послуги, опановувати комп'ютерну грамотність, користуючись допомогою консультанта-бібліотекаря. Ці дані дозволяють зробити висновок, що сучасне підростаюче покоління розглядає бібліотеку як важливий центр інформації та додаткової освіти.

Вільний доступ користувачів до інформації можуть забезпечити постійно діючі *інформаційно-ілюстративні* виставки: «Якісна підготовка до ЗНО», «Інтерактивні методи навчання в школі», «Юним науковцям та дослідникам», «Творчі здібності через сучасні технології освіти», «Освітній процес: XXI століття» та інші. При наявності ресурсів Інтернет корисними можуть бути віртуальні виставки, які розкривають фонди вашої бібліотеки: «Про що не розповів підручник», «Через книгу до знань», «Тобі, першокурснику» та ін.

Одним з перспективних напрямів обслуговування, що забезпечує потенційні запити молодих користувачів, є підготовка довідково-бібліографічної інформації у випереджувальному режимі. Для неї потрібні виявлення, аналіз та узагальнення типових запитів, прогнозування виникнення нових запитів, підготовка відповідей на них шляхом складання тематичних списків літератури і наочне представлення інформації у традиційній чи електронній формах.

З метою інформування користувачів про склад каталогів, картотек і баз даних, їх раціонального використання у пошуку інформації та системі

обслуговування користувачів можна підготувати «Путівник по електронним ресурсам», до якого увійдуть:

- **Каталог освітніх сайтів - <http://direktor.at.ua/dir/6>**
- **Вчитель вчителю, учням та батькам - <http://teacher.at.ua/publ/19-1-0-2229>**

Сайти електронних підручників, наприклад:

- **Перша українська електронна бібліотека підручників <http://www.pidruchniki.com.ua/>**
- **Міністерство освіти і науки, молоді і спорту - <http://www.mon.gov.ua/pidruchniki10>**

Просвітницькі сайти, наприклад:

- **Студентська електронна бібліотека - <http://www.lib.ua-ru.net>**
- **Просвіта - <http://www.internet.net/lib>**
- **Історія України – <http://www.uahistory/cjb.net>**
- **Українська бібліотека - <http://www.lib.org.ua>**

Культурологічні сайти, наприклад:

- **Нова мова – <http://www.novamova.com.ua>**
- **Українська етнологія - <http://www.etno.onestop.net>**

Молоді, що навчається, буде корисним *День інформації* «Освіта в Україні: вимоги нової доби» програма якого може включати різні форми популяризації літератури:

- виставка-відкриття «За межами підручника»
- прес-марафон «Освіта - поколінню next»
- інформаційний репортаж « Україна і Болонський процес»
- віртуальна екскурсія «На допомогу абітурієнту»
- бібліо-презентація «Путівника по електронним ресурсам»

У зв'язку з тим, що у шкільну програму увійшло вивчення краєзнавства і, як наслідок, збільшилася кількість краєзнавчих запитів, бібліотеки повинні забезпечити довідково-бібліографічну та інформаційну підтримку цього напрямку.

Збереження і повноцінне розкриття потенціалу краєзнавчої тематики нині неможливі без використання краєзнавчого каталогу. На основі вивчення та аналізу інформаційних потреб користувачів з краєзнавчої тематики створюються актуальні рубрики та електронні бази даних, наприклад: *«Законодавчі акти про регіон», «Інвестиційна діяльність в регіоні», «Херсонщина туристична», «Видатні країни», «Літературне краєзнавство» та ін.*

Корисним може бути *Путівник для молоді*, який можна створити у будь якій формі, за такими розділами:

- Міська громада: громада – це МИ:
- Розвиток молоді: програми для тебе

- Управління краєм: влада та твоя роль
- Управління життям: розумний підхід
- Навчальні заклади: де ти можеш навчатись і ким стати
- Кроки до успіху: ти можеш бути успішним!
- Підприємства та установи краю: твоя кар'єра
- Законодавство: знай свої права!

Це можуть бути *електронні бази даних*, де збирається інформація про місцеві ресурси на допомогу освіті молоді або **МІКС** (молодіжна інформаційно-консультативна служба) з такими ж розділами. Такі теми можуть мати папки-дос'є з необхідною інформацією. При підтримці місцевої влади та за наявності інформаційних ресурсів, можна створити власний електронний ресурс у вигляді електронного диску.

Таким чином бібліотека може започаткувати принципово нову, цілком інноваційну презентацію власних інформаційних ресурсів – розробку та випуск електронних видань на CD.

Велику допомогу в інформаційному забезпеченні користувачів відіграє наявний фонд періодичних видань на допомогу освітньому процесу як учнів так і вчителів, **наприклад:**

Газети

Все для вчителя
 Краєзнавство. Географія. Туризм
 Літературна Україна
 Освіта
 Освіта України
 Психолог
 Соціальний педагог
 Шкільний світ

Журнали

Всесвітня література у СНЗ
 Всесвітня література і культура
 Дивослово
 Зарубіжна література в школах України
 Іноземні мови в НЗ
 Мистецтво та освіта
 Педагогіка та психологія
 Слово і час
 Страна знань
 Сучасна освіта
 Українська література в школі
 Українська мова
 Українська мова і література в школі
 Українська мова і література в НЗ
 Я, студент

З метою підвищення якості інформаційних послуг та поліпшення умов обслуговування користувачів в бібліотеці можна провести міні-інтерв'ю «Які

періодичні видання потрібні бібліотеці?», що окреслить основні форми і напрями популяризації періодики.

Рекомендуємо проводити різнобічну роботу по розкриттю фонду періодичних видань за допомогою традиційних і нетрадиційних форм популяризації: **презентації журналів та газет, а також виставки нових надходжень універсального та тематичного характеру, виставки нових надходжень періодичних видань.** За наявності Інтернет-технологій можна провести *віртуальні презентації* новинок періодики, а також бібліотечні заняття у формі слайдових презентацій у форматі PowerPoint.

Для кращої орієнтації в сучасному інформаційному просторі періодичних видань, популяризації найцікавіших газетно-журнальних статей пропонуємо застосовувати: *молодіжні прес-ревію, прес-релізи, експрес-реклами, прес-марафони, експрес-хвилинки на різноманітні теми.*

Інформування про новинки періодики та доведення інформації до користувачів у найкоротший термін відбувається під час проведення *Днів преси* на актуальні теми, наприклад «Вступнику про тести», «Молодіжні субкультури: що це?», «Новинки літературного життя» та інше.

Важливе місце в діяльності бібліотеки посідає інформаційно-бібліографічне обслуговування працівників освіти. Індивідуальне, групове, інформування, Дні спеціаліста та Дні інформації, творчі лабораторії – основні форми роботи бібліотеки з цією категорією користувачів. Особливу увагу треба приділити інформуванню вчителів-предметників, організаторів позакласної роботи.

Для районного відділу освіти та навчальних закладів це може бути інформаційний бюлетень *«Нові надходження з питань освіти та загальної педагогіки»*, *«Шкільна програма: нові предмети»* або *«Що нового в шкільній програмі?»*. Даний бюлетень знайомить з новою літературою, статтями з періодичних видань, законодавчими та інструктивними матеріалами з проблем реформи освіти, організацією навчального та виховного процесу в навчальних закладах, методикою викладання предметів, посилання на корисні веб-ресурси з питань освіти. Особливу увагу пропонуємо приділити новим предметам, які увійшли до шкільної програми, *наприклад:* художня культура, етика, інформатика, світова література, економіка, людина і світ, естетика, екологія.

Індивідуальна інформація є необхідною умовою якісного забезпечення професійних запитів фахівців. Для них накопичується інформація з конкретних питань: «Вчительське ноу-хау», «Українське літературне сьогодні», «Психологічна скарбничка», «Сучасні політологічні концепції», «Літературні відкриття року» та ін. **Індивідуальне інформування абонентів, за наявності Інтернет-технологій, можна здійснювати із застосуванням електронної пошти абонента.**

З метою задоволення професійних запитів спеціалістів освіти можна провести спільно з районним відділом освіти *творчу лабораторію* для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, які викладають предмети художньо-естетичного циклу. Темою навчання може бути застосування сучасних мультимедійних технологій у вивченні предмету «Художня культура» та

використання інтерактивних технологій для формування і розвитку емоційно-чуттєвої сфери школярів.

Творча лабораторія «Мистецтво у просторі і часі» може включати такі заходи:

- майстер-клас «Відеопрезентація: етапи створення та проведення»
- бібліографічний огляд “Я іду на урок”
- презентація інформаційних ресурсів бібліотеки на допомогу вивченню курсу «Художня культура»

День фахівця на тему «Літературна освіта: реальність, проблеми, перспективи», в програму якого включити:

- книжковий бутик «На допомогу шкільній літературній освіті»
- бібліо-ревю «Доля мови – доля народу»
- прес-реліз «Незалежне тестування – вимога часу»
- віртуальну екскурсію «Інтернет-послуги для вчителів-словесників».

Застосування медіа технологій дає можливість перетворити бібліотеки в зручні для користувачів багатофункціональні інтелектуальні центри, які б стали культурними осередками для молоді.

Це дозволить тісно співпрацювати зі школами, педагогічними колективами, адже бібліотеки працюють на допомогу навчально-виховному процесу: забезпечують його необхідною інформацією; дають можливість застосовувати нові технології в навчанні; проводити віртуальні уроки, презентації, тренінги; навчають користувачів основам комп’ютерної грамотності, самостійному пошуку інформації; надають доступ до світових інформаційних ресурсів Інтернет.

За наявності медіа технологій пропонуємо запровадити у себе такий проект, як медіастудія, діяльність якої спрямована на допомогу вивченню шкільного курсу «Художня культура».

Заняття в медіастудії допоможуть школярам:

- навчитись сприймати різні види, жанри, стилі і напрями мистецтва
- розвинути художній смак
- характеризувати основні засоби візуального, музичного, хореографічного, театрального, екранного мистецтва
- познайомитись з роботами найвидатніших митців світу, кращими здобутками світової культури. (Див.: розділ *Скарбничка досвіду: Ви цікавитесь культурою? Ми йдемо до вас!*)

Електронні технології дозволяють реалізувати комплексний підхід до вирішення інформаційних завдань. Користувач може отримати повний комплект різноманітних інформаційних матеріалів, у тому числі і через Інтернет. Нові вимоги до освітнього процесу вимагають нових форм і методів роботи від бібліотек.

Доступ до ресурсів всесвітньої інформаційної мережі в сучасній молодіжній бібліотеці є необхідною складовою процесу обслуговування. Юні

навчаються, спілкуються, змінюються. Використання Інтернет з метою користування електронними підручниками, роздрукування окремих сторінок допомагає в пошуку інформації та виконанні домашніх завдань.

Сьогодні **Інтернет-центри бібліотек** стали структурними підрозділами, в яких користувачам надається доступ до всесвітньої мережі, реалізуються проекти та цільові програми, надається можливість друкувати курсові та дипломні роботи. Фахівці Інтернет-центрів повинні займатися вихованням інформаційної культури користувачів, навчати знаходити потрібну інформацію, допомагати в Інтернет-спілкуванні. Можна застосувати програми навчання, які допоможуть адаптуватися в інформаційному середовищі користувачам різних вікових груп. Віртуальні уроки, уроки-практикуми допомагають реалізовувати освітні інтереси як користувачів-учнів, так і професійні інтереси фахівців освіти.

Пропонуємо наступні теми занять:

- **Пошукові системи та нетикет**

На занятті користувачі повинні дізнатись, що пропонують різні пошукові системи, навчитись правильно вводити запити, копіювати та зберігати знайдену інформацію, ознайомитись із правилами мережевого етикету.

- **Листування в Інтернеті. Створення власної поштової скриньки**

Користувачі-школярі часто звертаються із проханням допомогти створити поштову скриньку. Тому доцільно присвятити цьому окрему тему заняття.

- **Аудіокнига – допомога у навчанні**

Студентів корисно ознайомити з електронними бібліотеками, навчити користуватися ресурсами, які пропонують аудіокниги. Особливо цікавить ця тема молодь, яка навчається на філологічних факультетах та у старших класах шкіл, а також людей з обмеженими можливостями зору.

Інформаційні ресурси Інтернет допомагають не тільки зорієнтувати користувачів в морі інформації, але й пояснити їм правила поведінки в мережі, застерегти від небезпеки, якою наповнений Інтернет, прищепити навички віртуальної етики. Для більш детального знайомства з мережею Інтернет можна в бібліотеці організувати, наприклад:

День Інтернету за такою програмою:

- майстер-клас “Використання працівниками бібліотеки можливостей сервера You Tube» за участю фахівців Центру соціального партнерства
- бібліотечний урок “Сайти для допитливих”
- відеобесіда “Internet: історія, дослідження, відкриття”
- тренінг “Безпека дітей в Інтернеті” за участю фахівців Центру соціального партнерства

Тиждень Інтернету з такими заходами:

- Книжкова виставка «Твій друг – комп’ютер».
- Виставка-перегляд «Інтернет – у контакті зі світом».
- День інформації «Інтернет – вікно у світ».
- Віртуальна екскурсія «Ласкаво просимо в країну Інтернет».
- Бібліографічний квест за сторінками періодичних видань «CHIP», «Hi-Tech», «Домашний ПК».
- Презентація журналу «Компьютерное обозрение».

- Диспут «Інтернет – друг чи ворог?».
- Турнір знавців «Інтернет: легко і просто!».
- Конкурс віртуальних дитячих малюнків «Пізнаю світ через Інтернет».
- Година-суперечка «Інтернет і книга: супротивник чи союзник?».
- Розважальна програма «Інтернет збирає друзів».
- Прес-конференція «Розповідають користувачі Інтернет-центру».

Невід'ємною частиною бібліотечних технологій, завдяки чому реалізуються дистанційні послуги користувачів – є Web-сайт бібліотеки. Він створює не тільки інформаційний комфорт, але й нову якість обслуговування, вирішує проблему ефективного використання наявних інформаційних ресурсів. Використання в системі обслуговування користувачів електронних інформаційних ресурсів, представлених на Web-сайті, сприяє розширенню можливостей та послуг бібліотеки за рахунок:

- комфортності надання послуг через застосування різних, зручних для читача точок доступу.
- створення більш широкого пошукового та повнотекстового сервісу за рахунок доступу до світових інформаційних ресурсів (ліцензований доступ до БД провідних видавництв світу, вебліографія);
- зняття добових обмежень. Сайтом можна користуватись в будь-який час.

Привабливість бібліотеки в цілому збільшує комплекс *якісних комфортних додаткових послуг*, на допомогу освітньому процесу молоді, серед яких:

- складання списків літератури до дипломних і курсових робіт;
- навчання роботі з комп'ютером і комп'ютерними програмами;
- надання текстового редактора;
- роздруківка зі з'ємного носія;
- замовні аналітичні роботи;
- експрес-абонемент навчальної літератури;
- «нічний абонемент»;
- абонемент вихідного дня;
- надання зразків форм типових документів (заяви, договори, довідки);
- електронні бази даних (ЕБД): «Екстрім-ситуації: поради, допомога»;
- твій діловий органайзер (корисні адреси, телефони, факси, e-mail).

Основні завдання бібліотек із впровадження інноваційних форм і нових технологій на допомогу освітньому процесу полягають у наступному:

- збір, накопичення та обробка навчальної та навчально-допоміжної інформації відповідно до освітніх програм;
- ведення електронного каталогу підручників і навчально-допоміжних матеріалів на традиційних і електронних носіях;
- ведення електронної системи обліку книжкового фонду та електронних ресурсів відповідно до встановленого порядку;
- надання педагогам практичної допомоги з проведення занять на базі бібліотеки з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

- проведення віртуальних уроків для учнів з використанням комп'ютерних технологій, Інтернет-конференцій, Інтернет-днів для вчителів-предметників, зустрічей в чатах вчителів з різних навчальних закладів району
- формування у користувачів (педагогів та учнів) навичок самостійного, творчого пошуку й одержання інформації з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

І, на останнє, хотілося б відзначити, що сьогодення вимагає від бібліотек виконання місії освітнього посередника між молодим користувачем і освітнім процесом за допомогою як традиційних так і сучасних інформаційних ресурсів.

Головне, до чого треба прагнути бібліотекам – збільшення інформаційних ресурсів на допомогу інформаційній підготовці кожної молодої людини, яка навчається.

Саме бібліотеки дають можливість повною мірою реалізувати зв'язок інформаційної теорії з практикою, наочно представити нерозривний зв'язок навчання й освіти з різноманітними джерелами інформації, починаючи від книги і закінчуючи Інтернетом. Тому що саме бібліотекарі, знавці традиційної бібліотечно-бібліографічної культури, володіють усією сукупністю інформаційних знань та вмінь.

Скарбничка досвіду

Ви цікавитесь культурою? Ми йдемо до вас!

(Досвід обласної бібліотеки для юнацтва імені Б.Лавренюва)

Учні херсонських шкіл, які вивчають курс «Художня культура», стали постійними відвідувачами медіастудії «Мистецтво у просторі і часі», створеної у відділі мистецтв Херсонської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Б.Лавренюва.

Заняття в медіастудії допомагають школярам:

- навчитись сприймати різні види, жанри, стилі і напрями мистецтв
- розвинути художній смак
- характеризувати основні засоби візуального, музичного, хореографічного, театрального, екранного мистецтва
- познайомитись з роботами найвидатніших митців світу, кращими здобутками світової культури.

Фахівцями відділу мистецтв розроблено цикл уроків для учнів 9 класів з використанням можливостей книжкових фондів, ресурсів мережі Інтернет, комп'ютерних та мультимедійних технологій. За формою ці розробки представляють собою відеопрезентації, виконані у програмі PowerPoint.

Що відрізняє заняття в книгозбірні від звичайного шкільного уроку? А саме те, що бібліотекарі, кожного разу пропонують школярам яскраве видовище і захоплюючу подорож у світ культури і мистецтв.

У більш віддалених від книгозбірні школах за програмою медіастудії відбуваються «виїзні» уроки. Медіастудія користується великим попитом серед вчителів та учнів шкіл міста (ЗОШ №24, №46, №55, №54, №1), крім того, планується запропонувати розробки іншим школам міста та області.

Досвід діяльності медіастудії був представлений на творчих лабораторіях для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів міста, які викладають предмети художньо-естетичного циклу.

За загальною оцінкою фахівців освіти, медіастудія – вдала ідея, яка сприятиме формуванню професійної мобільності та інформаційної компетентності вчителів.

Працівники освіти висловили вдячність бібліотеці за прекрасно ілюстроване доповнення до уроків художньої культури і запросили працівників відділу мистецтв до подальшої співпраці.

Культурологічна медіастудія – це новий формат діяльності обласної бібліотеки для юнацтва імені Б.Лавренюва, спрямованої на виховання нового покоління активних, освічених, розумних людей! Фахівці

бібліотеки сподіваються, що їх відеопрезентації посядуть достойне місце у культурному зростанні учнівської молоді, допоможуть розвитку здібностей і талантів, будуть відповідати їх інтересам.

Тематична структура курсу для 9 класу:

1. Архітектура: натхненний подих епох

Відеопрезентація присвячена архітектурі як виду мистецтва, який, на відміну від багатьох інших видів мистецтва, виконує в житті людини не тільки естетичну, але й практичну функцію. Для презентації підібрані цікаві відеосюжети про давню, сучасну та архітектуру майбутнього, про принципи містобудування та садово-паркове мистецтво, про те, як може виглядати місто майбутнього.

Рекомендована література до теми:

1. Мелвин Д. Архитектура: путеводитель по стилям / Д.Мелвин. – М. : Кладезь-букс, 2009. – 158 с.
2. Популярная история архитектуры / К.А.Ляхова, Г.В.Дятлова, О.В.Лапшова, Е.В.Доброва. – М. : Вече, 2001. – 528 с.
3. Сычева А.В. Ландшафтная архитектура : учебное пособие для вузов по спец. «Архитектура» / А.В.Сычева ; ред. .А.Ю.Матвеевкова. – М. : ОНИКС 21 века, 2004. – 88 с.
4. Френч Х. История архитектуры / Френч Х. ; пер. с англ. М.С.Ремизовой. – М. : АСТ ; Астрель, 2003. – 144 с.

2. Скульптура: висічені з каменю та металу

Скульптура — вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємну форму й виконуються з твердих чи пластичних матеріалів. Відеопрезентація дає можливість подивитись на процес створення скульптури, а також познайомитись з різними видами скульптури, матеріалами, з яких вона твориться, дізнатись більше про видатних скульпторів.

Рекомендована література до теми:

1. Ильина Т.В. Введение в искусствоведение / Ильина Т.В. – М. : ООО “Издательство Астрель”, 2003. - 206 с.
2. Хеслвуд Дж. Искусство / Хеслвуд Дж. – М.: ООО “Издательство Астрель”, 2001. – 128 с.
3. Хессенберг К. Скульптура для начинающих / Хессенберг К. – М. : Изд-во АРТ-РОДНИК, 2006. – 128 с.

3. Графіка: джерело і душа всіх видів живопису

Презентація знайомить з основними видами графіки, детально знайомить з технологією виготовлення різних видів графічних зображень, демонструє можливості комп'ютерної графіки.

Рекомендована література до теми:

1. Бесчастнов Н.П. Черно-белая графика : учебное пособие для студентов вузов / Бесчастнов Н.П. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2008. – 271 с.
2. Власов В.Г. Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства : в 10 т. Т.III / Власов В.Г. – СПб. : Азбука-классика, 2005. – 752 с.
3. Никодеми Г.Б. Школа рисунка / Никодеми Г.Б. ; пер. Г.Семеновоной. – М. : Эксмо, 2009. - 160 с.Новый альбом графики : альбом / сост. и автор текста Ельшевская Г.В. – М. : «Советский художник», 1991. – 207 с.
4. Погейни У. Искусство рисования / Погейни У. ; пер. с англ. Е.Л.Орлова. – Минск : «Попурри», 2006. – 128 с.

4. Жанрова палітра музичного мистецтва

Презентація, присвячена світу музичного мистецтва, пропонує прослухати композиції у жанрах інструментальної, вокальної, хорової музики, подивитись кліпи відомих музикантів сучасності.

Рекомендована література до теми:

1. Всеобщая история музыки / авт.-сост. А.Минакова, С.Минаков. – М. : Эксмо, 2009. – 544 с.
2. Гуревич Е.Л. История зарубежной музыки : популярные лекции : для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Гуревич Е.Л. – М. : Издательский центр “Академия”, 2000. – 320 с.
3. Костюк Е.Б. Популярные музыкальные направления и жанры XX века: джаз, мюзикл, рок-музыка, рок-опера : учебное пособие / Костюк Е.Б. – СПб. : Изд-во СПбГУП, 2008. – 196 с.
4. Популярная история музыки / автор-сост. Е.Г.Горбачева. – М. : Вече, 2002. – 612 с.

5. Магія танцю

Хореографія – це видовишне мистецтво, в якому визначальну роль відіграє не лише часова, але й просторова композиція танцю, зовнішній вигляд виконавців. У презентації розглядаються історичні джерела танцю, а види та жанри хореографії ілюструються чудовим відеоматеріалом – танцювальними виступами найкращих виконавців.

Рекомендована література до теми:

1. Базарова Н.П. Азбука классического танца : первые три года обучения / Н.П. Базарова. – СПб. : Лань ; Планета музыки, 2008. – 239 с.

2. Балет, танец, хореография : краткий словарь танцевальных терминов и понятий / сост. А.А.Александрова. – СПб. : Лань; Планета музыки, 2008. – 414 с.
3. Левинсон А.Я. Старый и новый балет: мастера балета / А.Я. Левинсон. – СПб. : Лань ; Планета музыки, 2008. – 555 с.

5. Екранні мистецтва

Кіно – синтетичне мистецтво, яке поєднує елементи літератури, театру, живопису, музики, хореографії. В презентації даються визначення основних видів кінематографа: художнього, документального, науково-популярного, анімаційного та подається відеоматеріал до них.

Рекомендована література до теми:

6. 100 великих режиссеров / авт.-сост. И.А.Мусский. – М. : Вече, 2006. – 480 с.
7. Мировая художественная культура. XX век. Кино, театр, музыка / Баженова Л.М., Некрасова Л.М., Курчан Н.Н., Рубинштейн И.Б. – СПб. : Питер, 2009. – 432 с.
8. Скляренко В.М. 100 знаменитых актеров / Скляренко В.М., Тоболкина Т.Б. ; худож.-оформитель Л.Д.Киркач. – Харьков : Фолио, 2006. – 511 с.
9. Энциклопедия для детей. Т. 7. Искусство. Ч.3. Музыка. Театр. Кино / глав. ред. В.А.Володин. – М. : Аванта+, 2003. – 624 с.

7. Великі європейські стилі: від античності до Середньовіччя

Презентація «Великі європейські стилі», яка розрахована на три години і складається з трьох частин, дає повне уявлення про етапи розвитку європейської культури. У першому розділі розглядаються стилі, що виникли в часовий відрізок від античності до Середньовіччя. Відеоматеріал презентує найвідоміші архітектурні та скульптурні пам'ятники цього періоду.

Рекомендована література до теми:

1. Верман К. История искусства всех времен и народов : в 3 т. Т.2. Европейское искусство средних веков / Верман К. – М. : ООО «Издательство АСТ» ; СПб. : Издательство «Полигон», 2003. – 943 с.
2. Сокольникова Н.М. История стилей в искусстве : учеб. пособие / Сокольникова Н.М., Крейн В.Н. – М. : Гардарики, 2009. – 395 с.
3. Стили и орнаменты в искусстве. – М. : АСТ ; Астрель, 2010. – 367 с.
4. Энциклопедия для детей. Том 7. Искусство. Ч.1. Архитектура, изобразительное и декоративно-прикладное искусство с древнейших времен до эпохи Возрождения. – 2-е изд., испр. / ред. коллегия: М.Аксенова, Н.Майсурия, Д.Володихин. – М. : Аванта+, 2005. – 688 с.

8. Великі Європейські стилі: від Відродження до імпресіонізму

Друга частина відеомистецької презентації присвячена стильових течіям, що виникли в період від XV ст. до кінця XIX ст. та включають в себе стилі Ренесансу, бароко, класицизму, романтизму, реалізму та імпресіонізму. Цікавий відеоматеріал розповідає про найкращі мистецькі твори цих часів та їх авторів.

Рекомендована література до теми:

1. Мировое искусство (500 мастеров живописи) / сост. И.Г.Мосин. – СПб. : ООО «СЗКЭО» ; «Кристалл», 2005. – 256 с.
2. Скляренко В. 100 знаменитых художников XIV-XVIII вв. / Скляренко В. – Ростов н/Д. : Феникс, 2009. – 509 с.
3. Универсальная энциклопедия для юношества. Искусство. / сост. Н.Е.Ильенко. – М. : Издательский дом «Современная педагогика», 2002. – 720 с.
4. Энциклопедия для детей. Том 7. Искусство. Ч.2. Архитектура, изобразительное и декоративно-прикладное искусство XVII – XX веков. / глав. ред. М.Д.Аксенова. – М. : Аванта+, 1999. – 656 с.

9. Великі європейські стилі: від модернізму до постмодернізму

Третя частина присвячена мистецьким течіям XX та початку XXI ст. Саме в цей період виникає небувала кількість мистецьких напрямів, що розвивалися паралельно, взаємодіяли один з одним та мали свої характерні неповторні риси. Кожний з напрямів (модернізм, фовізм, кубізм, сюрреалізм, абстракціонізм, постмодернізм) представлений в презентації цікавим ілюстративним та відеоматеріалом.

Рекомендована література до теми:

1. Власов В.Г. Авангардизм. Модернизм. Постмодернизм : терминологический словарь / Власов В.Г., Лукина Н.Ю. – СПб. : Азбука-классика, 2005. – 320 с.
2. Вся история искусства. Живопись, архитектура, скульптура, декоративное искусство / пер. с ит. Т.М.Котельниковой. – М. : Астрель ; АСТ, 2008. – 414 с.
3. Мелвин Д. Архитектура. Путеводитель по стилям / Мелвин Д. – М. : Издательство «Кладезь-букс», 2009. – 158 с.
4. Савельева А. Мировое искусство [Изоиздание] : направления и течения от импрессионизма до наших дней / Савельева А. – СПб. : Кристалл, 2008. – 191 с.

10. Провідні музеї світу

В презентації розглядаються музеї як заклади, що здійснюють збирання, зберігання, експонування історичних документів, пам'яток духовної та матеріальної культури, творів мистецтва, колекцій. Як приклад представлений відеоматеріал про колекцію найвидатнішого музею світу – Лувра.

Рекомендована література до теми:

1. 100 великих музеїв мира. Величайші сокровища человечества на пяти континентах / пер. с нем. К.Ф. Лунина, А.В. Милосердовой, Е.П. Рубцовой. – М. : ООО «ТД «Издательство Мир книги», 2006. – 208 с.
2. Лувр. Большая энциклопедия живописи. – М. : АСТ; СПб. : Полигон, 2008. – 222 с.
3. Сокровища величайших музеев мира / авт.-сост. В.Н.Сингаевский. – М. : АСТ; СПб.: Полигон, 2009. – 256 с.

Увага! Інновації!

Інноваційні форми роботи з молоддю (з досвіду роботи Херсонської обласної бібліотеки для юнацтва імені Б.Лавренюва у 2011 році)

Історичний пазл «Яскраві постаті історичної галактики»

Пазл (англ. *jigsaw puzzle*) — гра-головоломка, що виглядає як мозаїка, яку потрібно скласти з безлічі фрагментів малюнка різної форми.

Відео-розповідь, виконана у програмі PowerPoint про *Платона, Арістотеля, Тіціана, Костянтина Острозького та Івана Скоропадського*.

Ці видатні діячі світової історії, які жили в різні часи, на перший погляд нічим не пов'язані один з одним, але нариси про їх життя складаються фрагмент за фрагментом як частинки пазлу в єдину картину великих постатей, вкарбованих у світову історію.

Цикл **фан-пати** «Я божеволію від...» (Стефані Майєр, Бориса Акуніна, Анджея Сапковського)

Фан (англ. *fan* – уболівальник, прихильник)

Паті (англ. *party* – вечірка)

Фан-паті – вечірка прихильників того чи іншого автора або художнього твору.

Цикл фан-паті «Я божеволію від...» - цикл вечорів прихильників творів цих авторів, де читачі зможуть вільно обмінюватися своїми думками про прочитане, своє ставлення до автора, його твору. З боку бібліотекаря пропонується цікава розповідь про творчість письменника, доповнена слайдами та трейлерами на фільми, зняті за творами цих письменників. А з боку читачів – обмін думками про прочитані книги, що саме їх зацікавило та що вони б порадили прочитати іншим.

Виставка-квіт «Вони померли від СНІДу»

Квіт – клаптикові ковдри розміром з квадратний метр.

КВІЛТ - це полотно, зшите рідними, друзями на згадку про людей, що померли від СНІДу. Люди шиють пам'ятні полотна, для того, щоб заповнити втрату людини, що пішла, висловити свою любов, нерідко відчуття провини і болю. І ще - для того, щоб це полотно могли побачити інші люди і зрозуміти проблему СНІДу по-новому.

КВІЛТ – це свідоцтво пам'яті про тих, чиє життя забрав СНІД. Це крок в боротьбу з епідемією. Це відповідальність за майбутнє.

КВІЛТ - заклик до людства зупинити дискримінацію людей, які живуть з ВІЛ/СНІД.

У **1987 році** вперше житель міста Сан-Франциско Клів Джонс зшив полотно на згадку про померлого від СНІДу друга, виражаючи цим гіркоту втрати і обурення бездіяльністю американського уряду. Ця ініціатива була підхоплена по всій Америці, а незабаром у всьому світі.

1 грудня у 1988 було оголошено Всесвітнім Днем Боротьби зі СНІДом. Цього ж дня зареєстровано першу смерть від СНІДу в Україні.

Виставку-квіт, присвячену всесвітньовідомим видатним людям, які померли від Сніду, планується організувати у відділі міського абонементу. На виставковому стелажі, зтягнутому тканиною, будуть прикріплені їхні фотографії, біографічні дані, основні відомості про СНІД, способи захисту, шляхи передачі, телефони та адреси, за якими можна отримати консультації та допомогу, зробити анонімний аналіз на СНІД. Таким чином, виставка буде зовнішнім виглядом нагадувати **клаптикову ковдру**.

Профбутик «Знайди своє покликання»

Бутик – невеличка крамниця з модними дорогими товарами.

Зустріч з представниками сучасних модних професій, з використанням сучасних інформаційних технологій, наприклад:

- *PR-менеджер*
- *Web-дизайнер*
- *Бренд-менеджер*
- *Художник-аерографіст*
- *Логістик*
- *Іміджмейкер*

Під час заходу відеорозповідь бібліотекаря перемежується з виступами запрошених гостей – представників сучасних модних професій та інформацією про навчальні заклади, в яких можна їх отримати.

Скрапбукінг «Письменники ювіляри – 2011 року»

Скрапбукінг - (або скрепбукінг, англ. *Scrapbooking*: *scrap* — вирізка та *book* — книга, букв. «вносити до книги») – вид хобі, ручної творчості, що полягає у виготовленні та оформленні сімейних чи особистих фотоальбомів; спосіб зберігання особистої та сімейної історії у вигляді фотографій, газетних вирізок, малюнків, записів чи інших пам'ятних дрібничок.

До ювілею письменника оформлюється фотоальбом, наприклад, до 140-річчя від дня народження Лесі Українки оформлюється альбом з елементами:

- портрет письменниці
- елементи українського декору (віночок, вишиванка, рушничок, намисто і т.д.)
- фото, які ілюструють яскраві сторінки біографії письменниці (музичні інструменти, копії картин та рукописних творів і т.д.)

Історичний квест «Сліди війни на карті Херсона»

Квест (від англ. *quest* – пошук, пошуки пригод) — аматорське спортивно-інтелектуальне змагання, основою якого є виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими гравцями.

Під час гри команди вирішують логічні завдання, здійснюють пошук на місцевості, будують оптимальні маршрути переміщення, шукають оригінальні рішення та підказки. Після завершення чергового завдання команди переходять до виконання наступного. Перемагає команда, яка виконала всі завдання швидше за інших або найбільшу кількість завдань.

Історичний квест розраховано на три місяці: **березень-травень**.

13 Березня – день визволення м. Херсона від німецько-фашистських загарбників

9 Травня - День Перемоги

Підготовчий етап – готується **мапа квестової зони**, на якій зображені пам'ятники Слави періоду Великої Вітчизняної війни на території міста Херсона. Учасники квесту реєструються і діляться на команди. Отримують завдання, які повинні виконати протягом 3-х місяців.

Завдання квесту:

- зробити фото пам'ятних знаків, можливо під час святкових церемоній
- написати історичну довідку або нарис про пам'ятний знак
- взяти інтерв'ю у ветеранів Великої вітчизняної війни (запис у друкованій або аудіо формі)
- оформити проект у будь-якій формі (альбом, відеопрезентації, виконані у програмі PowerPoint і таке .ін.)

Протягом 3-х місяців учасники квесту мають можливість користуватися документними ресурсами бібліотеки для виконання своїх завдань.

Фінальний захід - підсумок квесту проводиться напередодні Дня Перемоги у бібліотеці у формі змагання з яскравим видовищем.

Флеш-моб «Палити – ні! Читати – так!»

Флешмоб або флеш-моб (англ. *flash mob* — *flash* — спалах; мить, момент; *mob* — натовп, перекладається як «спалах натовпу» або як «миттєвий спалах») — це заздалегідь спланована масова акція, в якій велика група людей (мобери) раптово з'являються в громадському місці, де проводять протягом п'яти хвилин мітинг, виконуючи раніш задумані дії і потім одночасно розходяться.

На перехресті вулиць нашого мікрорайону збираються декілька груп молодих людей, виставляють урни, в які протягом деякого часу кидають пачки з цигарками. Потім групами молодь сідає на зеленій галявині або лавках у сквері і діставши із портфеля книги, розпочинають їх читати. Окремі групи можуть розгорнути плакат «**Палити – ні! Читати – так!**».

Форми підвищення професійного рівня бібліотечних фахівців

*Вчись не для того, щоб знати більше,
а для того, щоб знати краще.*

Луцій Анней Сенека

Інноваційні форми навчання

Потік інформації, що постійно зростає, потребує інноваційних форм, які б дозволяли в короткий термін передавати тим, хто навчається, великий об'єм знань, надавали можливість забезпечити високий рівень засвоєння матеріалу, закріплення його на практиці. Загальною тенденцією є дедалі більший акцент на використанні форм активного навчання і розвитку у слухачів навичок командної роботи. Інноваційні активні форми навчання мають певні переваги:

- більш легке сприйняття нового матеріалу;
- широкое використання досвіду;
- вироблення у слухачів нового підходу до вирішення проблем під час навчання;
- можливість чітко побачити моделі ефективної та неефективної поведінки.

Тренінг – форма активного навчання, спрямована на засвоєння теоретичних знань та практичних вмінь, формування необхідних навичок, виявлення і вироблення способів подолання типових труднощів через аналіз конкретних прикладів і проведення групових дискусій. Це групова робота із заданої тематики, що нею керують, як правило, одним-два тренери, які виконують моделюючу функцію в груповому процесі. У ході тренінгу значно ефективніше вирішуються питання особистісного і професійного розвитку, успішно формуються професійні навички. Тренінг дозволяє учасникам свідомо переглянути раніше сформовані стереотипи та успішно вирішувати проблеми. Як правило, у більшості учасників відбувається переосмислення або зміна внутрішніх установок. Вони доповнюють свої психологічні знання, у них з'являється певний досвід позитивного ставлення до себе, до безпосереднього оточення і світу в цілому.

Сьогодні все більшого розповсюдження набувають тренінги, під час яких учасники засвоюють різні аспекти управління:

- розгляд процесу управлінської діяльності;
- вивчення алгоритмів рішення управлінських задач;
- робота над розвитком лідерського потенціалу.

Особлива увага приділяється розвитку в людей, які навчаються, навичок командної роботи. Для організації тренінгів велике значення має попередній етап – підготовки допоміжного й роздаткового матеріалу (таблиці, діаграми, фотографії, малюнки, довідники і т. д.).

Найчастіше зустрічаються наступні різновиди тренінгів:

- тренінг ділового спілкування;
- тренінг лідерства;
- тренінг навичок ведення переговорів;
- тренінги з розвитку міжособистісних відносин і комунікацій;
- психологічні тренінги.

Підготовка й проведення тренінгів мають свої особливості. У групі відсутня можливість пасивно відсидітися, активна участь усіх присутніх є обов'язковою.

Усім учасникам і ведучим, незалежно від віку й соціального статусу, рекомендується спілкуватися на «ти», а для розкріпачення їм пропонується вибрати собі на час тренінгу ігрове ім'я, яким усі будуть їх називати.

Краще, якщо групи однорідні за складом. Не рекомендується включати в одну групу людей, що перебувають у службових відносинах. Що ж стосується оптимальної кількості учасників тренінгу, то тут єдиної думки не існує: традиційно мінімум учасників – 4 чоловіка, максимум не обмежений. Оптимальним числом учасників вважається 12 – така кількість дає можливість вільно взаємодіяти з кожним, розділяти групу на 2, 3, 4 підгрупи. Більша кількість веде до зниження інтенсивності зворотного зв'язку, погіршення умов для прояву активності кожної людини.

Майстер-клас – тематична групова робота з підвищення кваліфікації спеціалістів, заснована на успішному досвіді одного-двох практиків. Як правило, якщо говорять про майстер-клас, то перш за все визначають, який саме спеціаліст його проводить, – у рамках такого методу особистість ведучого часто більш важлива, ніж конкретна тематика. Даний метод часто використовується в рамках конференцій.

«Мозкова атака» («мозковий штурм») – ефективна форма навчання, стимулювання нових ідей та творчих пропозицій, пошуку швидкого та легкого шляху вирішення складних проблем і прийняття рішень. Даний метод широко використовується для тренування і активізації творчого мислення. Основними етапами проведення «мозкової атаки» є:

- формулювання проблеми;
- підхоплення і розвиток ідей будь-якого роду;
- підтримка і заохочення кожного учасника;

- фіксування всіх пропозицій;
- оцінка і селекція ідей після закінчення «атаки».

Сутність даного методу зводиться до заборони критики будь-якої ідеї, навіть якщо її доцільність здається в даний час сумнівною. Учасники можуть комбінувати і розвивати ідеї, які були запропоновані іншими. На першому етапі в «мозковому штурмі» важлива кількість виступів, висловлювань, а не їх якість. Припустима кількість учасників – від 5 до 15 людей, до того ж участь у «мозковій атаці» не слід обмежувати тільки членами одного колективу; корисним буде запрошення представників суміжних професій. Тривалість проведення «мозкового штурму» – від 15 хв. до 1-2 год., залежно від характеру і складності проблеми. Попередньо оголошувати про ліміт часу не рекомендується, оскільки це може паралізувати розумову діяльність учасників. Всі ідеї фіксувати на окремих аркушиках, бо перелік ідей на одному аркуші автоматично вимальовує пріоритети і може призвести до невірної рішення. Група експертів ретельно вивчає висловлювання учасників «штурму», звертаючи особливу увагу на можливість використання оригінальних, хоча на перший погляд і не реальних ідей. При підготовці і проведенні «мозкової атаки» передбачається послідовне виконання ряду процедур:

- формування групи учасників;
- створення групи аналізу;
- генерування ідей;
- систематизація ідей групою аналізу;
- конструктивна критика ідей (їх оцінка на можливість реалізації);
- оцінка критичних зауважень;
- створення кінцевого списку ідей, які можна практично застосувати.

«Мозковим штурмом» керує ведучий. «Штурм» починається з його вступного слова, в якому пояснюється проблема і необхідність її вирішення, а також нагадуються правила засідання; потім ведучий пропонує висувати ідеї або сам, для початку, висуває 1-2 ідеї. Успіх проведення «мозкової атаки» в певній мірі залежить від умінь ведучого задавати питання, підказувати або уточнювати подані ідеї, стежити за тим, щоб не з'являлось довгих пауз в їх висловлюванні.

«Баскет-метод» – форма індивідуального навчання на основі імітації ситуацій, які часто зустрічаються в практиці роботи керівників. Тому, хто навчається, пропонується виступити в ролі керівника, від якого вимагається розібрати теку ділових паперів (листи, ділові записки, звіти, звернення, телефонограми і т. д.) і прийняти відповідне рішення. Ситуацію можна ускладнити шляхом включення до неї телефонних дзвінків, візитів різних людей, не запланованих зустрічей і т. п. Під час роботи людина, яка навчається, повинна проаналізувати кожен документ, виявити найгостріші проблеми, після чого на цій основі прийняти необхідне рішення і підготувати відповідні документи.

«Баскет-метод» незамінний для навчання нових працівників, прийнятих на керівні посади і дозволяє набути та розвинути наступні навички:

- подолати напругу та скутість у роботі;
- інтенсифікувати процес адаптації на новому робочому місці;
- набути нові навички поведінки;
- набути досвід взаємодії з іншими людьми;
- розвивати комунікативні навички.

«Баскет-метод» створює умови для персонального саморозкриття, виявлення власного потенціалу, виявлення ширості та відвертості, дозволяє оцінити здатність працювати з інформацією і вміння приймати рішення в залежності від їх важливості, терміновості, пріоритетності.

Процедури «баскет-методу»:

- тому, хто навчається, описують роль, яку він повинен зіграти, а саме, сферу відповідальності, посадову інструкцію, загальний контекст і т. д.;
- особі, що навчається, надають матеріали, по кожному з яких він повинен прийняти рішення протягом визначеного терміну: відповісти або проаналізувати;
- передбачають фінальну бесіду того, хто навчається, із тренером: особа, що навчається описує механізм прийняття рішень, а також оцінює, чи задовольняє її результат роботи. Тренер дає оцінку та робить аналіз (які були можливі альтернативи рішень, які з них не використані, до яких результатів можуть привести прийняті рішення), а також дає рекомендації на майбутнє.

Особливість методу полягає в тому, що той, хто навчається, отримує весь обсяг документів одночасно (структуровано або в безладі) і повинен для прийняття рішень поспілкуватись з багатьма людьми, щоб зібрати необхідну інформацію.

Цей метод навчання дозволяє розвивати компетенції:

- прийняття рішень;
- аналізу інформації;
- комунікації та навичок міжособистісного спілкування;
- знань корпоративних процедур;
- прогнозування результатів своєї діяльності.

Ділова гра – колективне практичне заняття, що дозволяє учасникам спільно знаходити оптимальні варіанти розв'язання у штучно створених умовах, що максимально імітують реальну обстановку. Гра може

будуватися на повній ситуаційній основі конкретної установи або обмежуватися рамками одного чи двох напрямків діяльності цієї установи. Ділова гра припускає наявність певної ситуації, правил, вступної інформації, що визначає хід і зміст гри. Використання в навчанні персоналу ділових ігор допомагає формувати майстерність у розв'язанні завдань, розвивати здатності до спільної роботи в команді, самостійного ухвалення управлінських рішень з конкретних реальних завдань.

Ділові ігри є унікальною формою навчання роботі з інформацією, прийняття рішень. Запропонована ситуація не має готових вирішень. Варіанти виробляються й розглядаються безпосередньо під час гри, хід якої неможливо передбачити.

Кейс-стаді (Case study) – метод, при якому, як і в діловій грі, за основу береться реальна або вигадана ситуація. Різниця в тому, що учасники вивчають проблемну ситуацію з метою її діагностики (кейса). Кейс-стаді учиць пошуку рішень конкретних проблем, розбудовує аналітичні навички. Аналіз кейса йде під керівництвом інструктора за чітко розробленою схемою із залученням максимальної кількості учасників. Використання кейс-стаді є доцільним в умовах комплексного навчання з певною часовою тривалістю для забезпечення активності тих, хто навчається.

Моделююча гра містить елементи моделювання основної роботи або конкретного об'єкта й дозволяє об'єднати професійну діяльність і роботу з інформацією. Дану форму навчання можна проаналізувати на прикладі моделюючої гри «Проект виставки-перегляду». При розробці моделі учасники гри одержують спеціальну матрицю, до якої включені наступні параметри:

- цільове й читацьке призначення;
- концепція виставки;
- місце розташування;
- назва виставки;
- розділи виставки;
- використані цитати;
- необхідні оформлювальні засоби;
- супутні заходи;
- засоби реклами виставки;
- способи оцінки ефективності.

На відміну від інших форм навчання, моделювання вимагає серйозної підготовчої роботи тих, хто навчається. Учасникам моделюючої гри дозволяється користуватися додатковим матеріалом, методичними рекомендаціями, нормативними документами і т. д. Дана форма дозволяє досягти майстерності в розв'язанні виробничих завдань, змінити підходи до роботи шляхом набуття й засвоєння певних знань.

Рольова гра – форма навчання, що передбачає розподіл ролей, переробку інформації й підготовку матеріалу відповідно до запропонованого сценарію. Вона стає усе більш популярною при навчанні кандидатів на керівні посади, тому що рольові ігри ефективні для вироблення навичок міжособистісного спілкування. Під час рольової гри відтворюються реальні робочі ситуації, мета – домогтися розв'язання поставленого завдання. Програвання ролей дозволяє учасникам краще зрозуміти мотиви поведінки того співробітника, чия роль програється, допомагає побачити типові помилки, вибрати правильну модель поведінки в запропонованій ситуації.

Для підвищення емоційної напруги учасників у гру вводяться ролі опонентів, критиків, а іноді й провокаторів. Слухачі, що не беруть участі в рольовій грі, виступають у ролі спостерігачів, не заважаючи виконавцям порадами, схваленням або несхваленням. На закінчення гри проводиться її обговорення. Учасники повинні самі оцінити підсумки гри, власні дії, дії інших учасників, визначити ті проблеми й труднощі, які вони зазнавали під час гри. Потім важливо з'ясувати, як ігрова ситуація сприймалася спостерігачами, що, на їхню думку, було зроблено добре, що можна було зробити краще або по-іншому. Для досягнення максимальної користі від цього способу навчання дуже важливий досвід тренера-ведучого, який не тільки створює клімат, що сприяє активній участі слухачів у грі, але й підтримує учасників ситуації, що розігрується.

Складовими компонентами рольової гри є:

- розподіл ролей між учасниками;
- система взаємодії учасників;
- наявність (або створення) конфліктних ситуацій, різних точок зору й інтересів серед суб'єктів навчання;

- підтримка емоційної напруги протягом усієї гри;
- створення гнучкої системи оцінки діяльності всіх учасників гри.

Рольові ігри поділяються на дві категорії:

• спонтанні (імпровізаційні), в яких відсутня розгорнута фабула, моделюються прості ситуації, тренер-ведучий цілком покладається на імпровізаційні здатності учасників. Такі ігри не вимагають тривалої попередньої підготовки й можуть моделюватися в ході навчання залежно від труднощів, що виявляються у спілкуванні;

• сюжетні (сценарні), які проводяться за попередньо розробленим сценарієм, мають розгорнуті інструкції для всіх учасників з описом їх предметних і навіть міжособистісних позицій. Такі ігри засновані на завданнях, які тренер-ведучий ставить перед собою заздалегідь, плануючи весь навчально-тренувальний цикл. У них моделюються складні ситуації, закладається механізм розгортання тривалих комунікативних процесів.

Методи самоосвіти

Самоосвіта здійснюється в наступних формах:

- очно-заочне навчання;
- дистанційне навчання;
- самовдосконалення за індивідуальним планом або особистою програмою;
- отримання знань через інформаційні джерела.

На особливу увагу заслуговує практика самовдосконалення за **очно-заочною** формою навчання в спеціальних навчальних центрах та інститутах. Навчання проходить з періодичним звільненням від роботи для участі в короткотермінових сесіях. В інтервалі між сесіями люди, які навчаються, виконують самостійні завдання. Така форма передбачає достатньо тривалий термін навчання.

Дистанційне навчання – форма отримання знань через Інтернет-ресурси на базі навчального закладу під заочним керівництвом викладача. Основною перевагою даної форми є приватність, адаптивність, можливість самостійного планування самонавчання, наявність зворотного зв'язку. Крім того, ця форма навчання дає можливість будь-якому фахівцю, що навчається, наблизити отримання завдань до свого офісу або дому, тобто використовувати систему «доставляння знань додому». Дистанційне навчання, вміння користуватись ресурсами мережі – ознака сучасної, цивілізованої, освіченої людини.

Дистанційне навчання – це, перш за все, продукт реакції системи освіти на «віртуалізацію» інформаційного простору. Часто воно пропонується комерційними вищими навчальними закладами як конкурентна перевага перед державними ВНЗ. Дистанційне навчання може бути синхронним (спілкування з педагогом у режимі реального часу) і асинхронним (самостійне навчання в зручному режимі). Основний наголос робиться на самостійному вивченні матеріалу. Дистанційне навчання пропонується за різним тематиками, незалежно від ступеня їх емпіричності.

Одним із шляхів самоосвіти є цілеспрямована, систематична, самостійна робота за планом **індивідуального розвитку або особистою програмою**. Ця форма навчання сприяє становленню особистості кваліфікованого спеціаліста, стимулює прояви його власної активності, розвиває творчі можливості у пошуках шляхів реалізації професійних намірів. Програма або індивідуальний план повинні відповідати таким вимогам:

- дієвості,
- обґрунтованості;
- універсальності.

Для ефективної роботи співпрацівнику, який займається самоосвітою, необхідний індивідуальний план (кар'єропрограма). Кар'єропрограма буде більш ефективною та результативною, якщо безпосередній керівник оцінить її, сприятиме її виконанню та здійснюватиме контроль за ним.

Отримання знань через **інформаційні джерела** – ще одна форма самоосвіти. Вона потребує постійного відстежування книжкових новинок за темою, яка цікавить, регулярного перегляду професійних періодичних видань, вивчення навчальних методик, інструкцій, методичних матеріалів. Для цього необхідно:

- підписатися на спеціальну періодику;
- придбати відповідні інформаційні бюлетені та інші довідкові видання, які можна оперативно отримувати електронною поштою;
- відправити свою електронну адресу в компанії, які випускають навчальну і методичну продукцію;
- переглядати навчальні телепередачі з метою отримання інформації про нові форми і методи навчання.

Йдучи в ногу з сучасними технологіями, використовуючи всі форми і методи навчання, необхідно визначити їх відповідність потребам установи, працівників, персоніфікованість. Системне навчання персоналу можливе лише в тих випадках, коли керівники грамотно мотивують працівників до постійного навчання, підвищення кваліфікації і професійного рівня, підтримують безперервність циклу навчання та вдосконалення.

Чинниками, які сприяють мотивації, є:

- переконання у важливості навчання, його значимості для професійної діяльності;
- упевненість у можливості працівника засвоїти навчальний матеріал;
- створення сприятливої обстановки під час навчання;
- досягнення професійних успіхів унаслідок отримання знань.

Не менш важливим чинником є також простеження результатів навчання. Сутність контролю за навчанням виражається в наступних функціях:

- обліковій, яка полягає в регулярному зборі даних про кількість людей, які навчаються;
- аналітичній, яка передбачає вивчення рівня і динаміки показників процесу навчання;
- комунікативній, яка повинна встановити зворотній зв'язок між тими, хто навчається, і тими, хто навчає.
- оптимізуючій, яка необхідна для знаходження найбільш ефективних форм і методів розвитку знань, вмінь, навичок.

Підіб'ємо підсумки. Генрі Форд сказав: «той, хто припиняє вчитись, є старим, незалежно від того, 20 йому років чи 80. Той, хто постійно вчиться, залишається молодим. Найчудовішою річчю в житті є вічна молодість думки».

Список використаної літератури

Бібліотеки для юнацтва: від інформації до знань : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 12–14 жовт. 2010 р., м. Кіровоград / [уклад. В. Зеленіна ; ред. С. Чачко] ; ДЗ «Держ. б-ка України для юнацтва», Кіровоград. обл. б-ка для юнацтва ім. О. М. Бойченка. – Кіровоград : КП «Поліграфія», 2010. – 160 с.

Дзурович О. Комфортність бібліотечно-інформаційного обслуговування молоді: складові успіху / Дзурович О. // Бібліосвіт. – 2011. - №1. – С.38–40.

Тека методиста : метод. поради. – Вип. 5. Бібліотекар для юнацтва: набуття майстерності / [уклад. Т. Сопова] ; ДЗ «Держ. б-ка України для юнацтва». – К., 2010. – 65 с.

Мистецтво у просторі і часі: [Електронний ресурс] / Херсонська обл. б-ка для юнацтва ім. Б.Лавреньова. – Режим доступу : <http://www.unalib.ks.ua/news-2011-01-18-001.htm>

Місце зустрічі – відділ мистецтв: [Електронний ресурс] / Херсонська обл. б-ка для юнацтва ім. Б.Лавреньова. – Режим доступу : <http://www.unalib.ks.ua/news-2011-01-12-001.htm>

Творча лабораторія для вчителів: [Електронний ресурс] / Херсонська обл. б-ка для юнацтва ім. Б.Лавреньова. – Режим доступу : http://www.unalib.ks.ua/news_2011-02-28_001.htm

Чергове заняття в культурологічній медіастудії: [Електронний ресурс] / Херсонська обл. б-ка для юнацтва ім. Б.Лавреньова. – Режим доступу : http://www.unalib.ks.ua/news_2011-03-02_001.htm

Школа професійного зростання для вчителів : [Електронний ресурс] / Херсонська обл. б-ка для юнацтва ім. Б.Лавреньова. – Режим доступу : http://www.unalib.ks.ua/news_2011-03-16_002.htm

Зміст

Поради фахівця

Тарадименко І.І. Використання ресурсів сучасної бібліотеки у забезпеченні освітнього процесу молоді. *Методичні поради* 1

Скарбничка досвіду

Ви цікавитесь культурою? Ми йдемо до вас!

Увага! Вивчаємо читача!

Вплив Інтернет на читання молоді: *анкета* 14

Калейдоскоп досвіду

Крокуй у майбутнє – читай 17

Впровадьте в практику роботи

Фантастичне багатоборство: *гра - презентація серії фантастики «MAIN STREAME» видавництва «Зелений пес»* 20

Сучасна українська література: *літературна вікторина* 24

Візьміть до уваги!

Смак сучасної української літератури: *лекція-огляд* 26

Список використаної літератури 33